

Priekšdziedzera vēža biežuma un mirstības tendences Latvijā 2000.–2016. gadā

Alberts Belovs, Ivars Kukulis, Vilnis Lietuvietis

*Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca, Uroloģijas un
onkoloģiskās uroloģijas klinika, Latvija*

Ievads. Priekšdziedzera vēzis (PV) ir otrais biežākais pasaulē un visbiežākais Latvijā sastopamais vīriešu ļaundabīgais audzējs. Mirstības ziņā PV ir piektais biežākais nāves iemesls no visiem ļaundabīgajiem audzējiem pasaulē. PV biežuma un mirstības tendences globāli ir atšķirīgas katrā valstī. Lielākajā daļā attīstīto valstu biežumam ir tendence turpināt pieaugt, bet mirstībai – samazināties.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir noteikt PV biežuma un mirstības tendences Latvijā, izvērtēt jaunatklāto gadījumu dinamikas kopējos skaitļus, analizēt saslimstību dažādās vecuma grupās, kā arī sadalījumu pēc slimības stadijas.

Tika veikts retrospektīvs pētījums, kurā izmantoti Slimību profilakses un kontroles centra dati par visu Latvijas iedzīvotāju populāciju no 2000. līdz 2016. gadam. Datu analizē tika iekļauti pacienti, kuriem uzstādīta diagnoze C61 atbilstoši SSK-10 klasifikācijai. Datu statistiskā analīze tika veikta ar programmu *IBM SPSS Statistics*.

Rezultāti. PV biežums 2000. gadā bija 47,9 gadījumi uz 100 000 vīriešu, ikgadēji pieaugot un sasniedzot 119,9 gadījumus uz 100 000 vīriešu 2016. gadā. PV mirstība 2000. gadā bija 21,4 gadījumi uz 100 000 vīriešu, ikgadēji pieaugot un sasniedzot 45,1 gadījumu uz 100 000 vīriešu 2016. gadā.

Izmantojot regresijas analīzi, aprēķināts, ka no 2000. līdz 2016. gadam PV biežums ar katru gadu statistiski ticami pieauga par 4,8 gadījumiem uz 100 000 vīriešu ($p < 0,001$), savukārt mirstība katru gadu statistiski ticami pieauga par 1,3 gadījumiem uz 100 000 vīriešu ($p < 0,001$).

No 2000. līdz 2008. gadam PV biežums pieauga par 6,3 gadījumiem uz 100 000 vīriešu ($p < 0,001$) un mirstība – par diviem gadījumiem uz 100 000 vīriešu ($p < 0,001$), bet no 2009. gada līdz 2016. gadam PV biežums pieauga par 3,6 gadījumiem uz 100 000 vīriešu ($p = 0,006$) un mirstība – par 1,3 gadījumiem uz 100 000 vīriešu ($p = 0,001$).

PV biežums atsevišķās vecuma grupās 2000. gadā bija 0,1 (0–44 gadi), 13,1 (45–54 gadi), 93,9 (55–64 gadi), 299,3 (65–74 gadi), 422,6 (75–79 gadi) un 545,4 (85 un vairāk gadu) gadījumi uz 100 000 vīriešu.

PV biežums sadalījumā pa vecuma grupām 2016. gadā bija 0,2 (0–44 gadi), 32,5 (45–54 gadi), 255,2 (55–64 gadi), 590,3 (65–74 gadi), 520,4 (75–79 gadi) un 656,4 (85 un vairāk gadu) gadījumi uz 100 000 vīriešu.

2016. gadā 63% no visiem PV gadījumiem tika atklāti agrīni (slimības I vai II stadijā), salīdzinājumam – 2000. gadā agrīni tika atklāti 34% no visiem priekšdziedzera vēža gadījumiem.

Secinājumi. PV saslimstība un mirstība joprojām pieaug, bet pēdējos astoņos gados pieauguma straujums ir mazinājies. Salīdzinot ar lielāko daļu Rietumu valstu, Latvijā mirstība no PV joprojām pieaug. No 2000. līdz 2016. gadam PV biežuma pieaugums bija vērojams visās vecuma grupās ar tendenci tam pieaugt gados jaunākiem pacientiem. Ik gadu tiek atklāts būtiski vairāk PV gadījumu slimības agrīnās stadijās.